CU PRIVIRE LA CONTESTAREA HOTĂRÂRII CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII PRIVIND APLICAREA SANCȚIUNII DISCIPLINARE JUDECĂTORULUI

Sergiu FURDUI

Analizând textul articolului 40 din Legea *cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor* [1], care reglementează contestarea hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii (*în continuare – CSM*) privind aplicarea sancțiunii disciplinare judecătorilor, în conjuncție cu prevederile art. 21 alin.(5), 24 și 25 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii [2], se observă că contestația propriu-zisă este singura cale de judecată, prevăzută de lege și, respectiv, nu asigură judecătorului sancționat disciplinar decât un acces limitat la procesul de judecată. Hotărârea CSM, adoptată în condițiile art. 39 din Legea menționată, nu este rezultatul unui proces de judecată, dat fiind că examinarea cazului disciplinar de către autoritatea care exercită autoadministrarea judecătorească nu corespunde unei judecăți în instanță – concluzie ce rezultă din exigențele principiului separației puterilor în stat care, în ce privește relația dintre autoritatea administrativ – jurisdicțională și autoritatea judecătorească, exclude posibilitatea ca CSM să substituie activitatea instanței de judecată. Hotărârea Curții Supreme de Justiție dată în condițiile art. 10 din Legea contenciosului administrativ [3], reflectă rezultatul lucrului judecat de instanța judecătorească supremă, care este prima și ultima instanță de judecată, competentă să se expună asupra legalității hotărârii CSM privind aplicarea sancțiunii disciplinare judecătorului.

Prin urmare, judecătorul sancționat disciplinar de CSM nu dispune decât de o singură formă de acțiune în instanța de judecată împotriva măsurii aplicate – direct și definitiv în instanța judecătorească supremă.

În atare situație, contestația împotriva hotărârii CSM cu privire la sancționarea disciplinară a judecătorului nu poate să declanșeze procedura de verificare a legalității și temeiniciei acestei hotărâri, de-vreme ce nu este judecat fondul cauzei, adică nu sunt examinate motivele de fapt și de drept invocate în susținerea drepturilor subiectiv civile, sub aspectele de fond și de procedură.

Altfel spus, contestația în casație în materia răspunderii disciplinare a judecătorului nu constituie un remediu efectiv și eficient pentru soluționarea justă și echitabilă a cauzei privindu-l pe judecătorul sancționat disciplinar, dat fiind că lipsește procedura de judecare a fondului contestației și calea de atac, în așa mod, fiind limitat procesul de judecată propriu-zis.

Prin urmare, legislația în vigoare nu prevede o cale de atac devolutivă împotriva hotărârii CSM cu privire la aplicarea sancțiunii disciplinare, fapt ce produce o îngrădire a dreptului judecătorului de acces liber la justiție, sub aspectul că în cazul dat nu se judecă fondul cauzei și această hotărâre nu este susceptibilă căilor de atac.

Or, calea de atac a hotărârii CSM cu privire la sancționarea disciplinară a judecătorului, prevăzută de legislația în vigoare, nu se încadrează complet într-un remediu efectiv și eficient, care să răspundă concret și real nevoii unei cercetări judecătorești de fapt și de drept a cauzei disciplinare privindu-l pe judecător.

Analizată, și sub un alt punct de vedere, apreciem că reglementările privind judecarea contestației împotriva hotărârii CSM cu privire la aplicarea sancțiunii disciplinare judecătorului reprezintă o inegalitate în raport cu alte reglementări disciplinare în privința altor categorii de persoane, care asigură judecata în fond și în calea de atac corespunzătoare a deciziei/hotărârii de sancționare disciplinară, atât sub aspectul netemeiniciei acesteia, cât și din perspectiva motivelor de nelegalitate.

Judecarea cauzei privindu-l pe judecătorul sancționat disciplinar numai în procedura de casație creează o situație de inegalitate în drepturi – din punctul de vedere al drepturilor procesuale de acces la o instanță cu deplină jurisdicție – în raport cu persoanele sancționate disciplinar, care nu îndeplinesc funcția de judecător, cum ar fi:

– persoana angajată în muncă în baza unui contract de muncă sancționată în cadrul unei proceduri disciplinare de către angajator – în baza art. 251, alin.(5) Codul muncii – este în drept de a contesta decizia la instanțele judecătorești competente în termen de 30 de zile de la data comunicării;

– persoana, inclusiv funcționarul public, militarul, persoana cu statut militar, care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act

administrativ, inclusiv privind aplicarea sancțiunii disciplinare – în baza art. 5, lit. a), art. 14 și 16, alin.(1) din Legea contenciosului administrativ [3] – este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă;

– persoana care exercită profesia de avocat și este sancționată disciplinar – în baza art. 57 alin. (3) din Legea cu privire la avocatură [4] – este în drept să conteste decizia Comisiei pentru etică și disciplină privind aplicarea sancțiunii disciplinare în contenciosul administrativ;

– persoana care exercită funcția de notar și este sancționată disciplinar – în baza articolului 24 alin. (5) din Legea cu privire la notariat [5] – este în drept să conteste ordinul privind aplicarea sancțiunii disciplinare în instanța de judecată;

– persoana care exercită funcția de procuror și este sancționată disciplinar prin eliberarea din funcție – în baza art. 56 alin. (4) din Legea cu privire la procuratură [6] – este în drept să conteste ordinul Procurorului General privind eliberarea în instanța de judecată în condițiile legii.

Efectuând o analiză comparativă a cazurilor enunțate în raport cu cazul judecătorului sancționat disciplinar, se constată o inegalitate juridică evidentă între persoanele menționate, aflate în situația în care contestă o hotărâre/decizie emisă în urma unei proceduri disciplinare și situația judecătorului în care contestă hotărârea CSM cu privire la aplicarea sancțiunii disciplinare.

Caracterul special al reglementărilor ce vizează judecătorul sancționat disciplinar, bazat pe limitarea judecării contestației împotriva hotărârii CSM, nu poate fi justificat, devreme ce nu garantează accesul liber la justiție, sub aspectul valorificării reale și eficiente a dreptului fundamental la un proces echitabil și efectiv, prin prisma respectării principiilor convenționale și constituționale – Universalitatea și Egalitatea.

Iată de ce, fiind acreditată ideea că aceasta să fi fost voința legiuitorului pentru instituirea unui regim diferențiat pentru judecători față de orice altă categorie de persoane, totuși considerăm că voința respectivă, în virtutea marjei de apreciere bazată pe principiul suveranității statului, urmează a fi subordonată garanțiilor speciale inerente dreptului la accesul liber la justiție, în absența cărora

reglementarea menționată, supusă discuției, ar deveni un instrument „teoretic și iluzoriu", fără aplicabilitate „concretă și efectivă" în ordinea juridică națională. (CEDO, cauza Bellet c. Franței, cauza Osman c. Marii Britanii, cauza Yagtzilar și altii c. Greciei).

Analizând oportunitatea și necesitatea limitării dreptului privind accesul liber la justiție a judecătorului sancționat disciplinar, pentru a stabili dacă ingerința în acest drept fundamental este conformă cu standardele europene, în continuare, propunem cercetarea acestei probleme juridice importante, sub aspectul proporționalității, prin prisma a cel puțin trei criterii:

– cauza care determină adoptarea măsurii restrictive;

– conținutul și semnificația măsurii restrictive;

– gradul de deviere a măsurii restrictive de la standardul protecției generale privind accesul liber la justiție.

Din perspectiva acestor criterii, considerăm că nu există un raport de proporționalitate între limitarea dreptului judecătorului sancționat disciplinar la standardul protecției generale privind accesul liber la justiție și cauza care ar fi determinat adoptarea unei astfel de măsuri de limitare a accesului liber la justiție, cauză ce nu poate fi justificată într-un stat de drept și într-o societate democratică în care se pretinde a fi garant dreptul tuturor persoanelor la un proces echitabil și efectiv, indiferent de funcția pe care o exercită. Cu atât mai mult cu cât judecătorul îndeplinește o funcție de o înaltă demnitate publică ce vizează exercițiul uneia dintre puterile fundamentale ale statului – puterea judecătorească, bazată pe independență și supunerea lui numai legii – situație de excepție, care impune să i se asigure garanții sporite cu privire la accesul său la justiție în cazul în care contestă sancțiunea disciplinară aplicată de CSM, astfel încât să nu fie îngrădit într-o manieră subiectivă în care acest drept este atins în substanța sa.

În ipotezele analizate, restrângerea dreptului la acces liber la justiție nu respectă condițiile reglementate de art. 21, 54 și 116 alin.(1) din Constituție, art. 6 și 13 din Convenție, precum și standardele statuate de jurisprudența europeană (cauza CtEDO Ramos Nunes de Carvalho E SÁ c. Portugaliei).

Or, accesul liber la justiție, consacrat de Convenție și Constituție și implementat de CtEDO, obligă măsuri legislative concrete și eficiente la instituirea unei căi de atac a hotărârii CSM cu privire la

sancționarea disciplinară a judecătorului, care să garanteze toate drepturile şi garanțiile procesuale specifice judecății.

În acest context, se evidențiază că art. 14 alin.(1) lit. a) şi c) din Legea cu privire la statutul judecătorului stabileşte dreptul judecătorului de a beneficia de drepturile şi libertățile consacrate în Constituția şi legislația Republicii Moldova, inclusiv de drepturile procesuale prevăzute de legislația procesuală.

În atare situație, contestația împotriva hotărârii CSM cu privire la aplicarea sancțiunii disciplinare, semnalează o lacună în drept, astfel încât, pe de o parte, legiuitorul a statuat drepturile judecătorului de a beneficia de toate drepturile, inclusiv procesuale, consacrate în Constituție şi legislația în vigoare, iar, pe de altă parte, prin textul art. 40 din Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor [1], analizat *supra,* este limitat dreptul la un proces de judecată cu plenitudine de jurisdicție.

Urmare a considerentelor relevate, optând pentru compatibilitatea reglementărilor supuse prezentei analize practico-ştiințifice cu standardele impuse de Convenție şi Constituție, pledăm pentru elaborarea şi adoptarea unui complex de garanții şi instrumente legislative noi şi moderne, care să asigure că funcțiile justiției sunt exercitate într-un cadru de legalitate şi egalitate, înlăturându-se, în aşa mod, limitarea dreptului judecătorului privind accesul liber la justiție în caz că este contestată hotărârea CSM cu privire la aplicarea sancțiunii disciplinare.

Referințe:

1. Legea nr. 178 din 25.07.2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 238-246, din 15.08.2014, art.557.
2. Legea nr. 947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 186-188 din 22.08.2003.
3. Legea nr. 793 din 10.02.2000 contenciosului administrativ. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. ed.speciala din 03.10.2006.
4. Legea nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură**,** Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 159 din 04.09.2010.
5. Legea nr. 1453 din 08.11.2002 cu privire la notariat. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 154-157 din 21.11.2002. Data intrării în vigoare: 21.02.2000.

6. Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 69-77 din 25.03.2016. Data intrării în vigoare: 01.08.2016.